Ein Godologisk Skriving um Fyrstu Konungabók, Þriðju Kapituli

列王紀上第三章之神學學術釋經

Exegesis Godologiska ok Tungumålvisa av 1. Konungabók 3

列王紀上第三章之神學與語言學釋經

- Frank Leo 劉宗唐 משה הלוי *Φραγκίσκος Μωυσῆς Λευίτάκης* משה לוין (לעווין)

I. INNGANGSORÐ / 序言

Þessi skriving leggjer fram eina godologiska ok tungumålvisa exegesi av fyrstu Konungabók, þriðju kapituli (מְלָכִים א פרק ג / Βασιλειῶν Γ' 3), sem segjer frå um Salomón konungsen ok hans bøn um visdóm. Kapitulið kann delast i þrjú høvudstykki: (a) Salomóns gifting ok offring i Gibeón (v. 1–4), (b) draumen ok bøn um visdóm (v. 5–15), ok (c) dómen um tveggja kvenna (v. 16–28).

本文提出對列王紀上第三章（מְלָכִים א פרק ג / Βασιλειῶν Γ' 3）的神學與語言學釋經，記述所羅門王及其祈求智慧之事。本章可分為三大段落：（甲）所羅門之婚姻及基遍獻祭（第1–4節），（乙）夢境及祈求智慧（第5–15節），以及（丙）二婦人之審判（第16–28節）。

Í þessari skriving nøta vér hebreska grundtextið (Masoretisk Text), gríska Septuaginta (LXX, Βασιλειῶν Γ'), Targum Yonatan (תרגום יונתן) á arameiska, ok rabbínskar heimildur frå Talmúð ok Misjna.

本文使用希伯來文原典（馬所拉經文）、希臘文七十士譯本（LXX, Βασιλειῶν Γ'）、亞蘭文約拿單他爾古姆（תרגום יונתן），以及塔木德與米示拿之拉比文獻。

II. SALOMÓNS ELSKHUGR TIL HERRANS — VERS 3 / 所羅門對耶和華之愛——第三節

A. Hebreska Textið / 希伯來文經文

וַיֶּאֱהַב שְׁלֹמֹה אֶת־יְהוָה לָלֶכֶת בְּחֻקּוֹת דָּוִד אָבִיו רַק בַּבָּמוֹת הוּא מְזַבֵּחַ וּמַקְטִיר

Transliterasjon / 轉寫: *way·ye·'ĕ·haḇ šə·lō·mōh 'eṯ-Yah·weh, lā·le·ḵeṯ bə·ḥuq·qō·wṯ dā·wiḏ 'ā·ḇîw; raq bab·bā·mō·wṯ hū mə·zab·bê·aḥ ū·maq·ṭîr.*

Umsetning / 翻譯:「所羅門愛耶和華，行在他父親大衛的律例中；只是他在邱壇獻祭燒香。」Ok Salomón elskaði Herran, at gånga i skikkjungon Davíðs faðurs hans; einasta á bámóton offraði hann ok brendi røkelsi.

B. Gríska Textið (LXX) / 希臘文七十士譯本

καὶ ἠγάπησε Σαλωμὼν τὸν Κύριον πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασι Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, πλὴν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἔθυε καὶ ἐθυμία.

Transliterasjon / 轉寫: *kaì ēgápēse Salōmṓn tòn Kýrion poreúesthai en toîs prostágmasi Dauìd toû patròs autoû, plèn en toîs hypsēloîs éthye kaì ethymía.*

Umsetning / 翻譯:「所羅門愛主，行在他父親大衛的誡命中；只是在邱壇獻祭燒香。」Ok Salomón elskaði Herran, at ferðast i boðorðon Davíðs faðurs hans; einasta á hæðon offraði hann ok brendi røkelsi.

C. Targum Yonatan / 約拿單他爾古姆

וּרְחֵים שְׁלֹמֹה יַת פּוּלְחָנָא דַּייָ לְמֵיזַל בִּגְזֵרַת דָּוִד אָבוּהִי לְחוֹד עַל בָּמוֹתָא הוּא מְדַבַּח וּמַסֵּיק בּוּסְמִין

Transliterasjon / 轉寫: *ū·rəḥêm šəlōmōh yaṯ pulḥānā' da-YY ləmêzal bigzêraṯ Dāwîḏ 'aḇûhî ləḥôḏ 'al bāmôṯā' hū' məḏabbaḥ ū·massêq busmîn.*

Umsetning / 翻譯**:**「所羅門愛主的崇拜，行在他父親大衛的法令中；只是他在邱壇獻祭並獻上香料。」Ok Salomón elskaði tilbeðing Herrans, at ferðast i lógun Davíðs faðurs hans; einasta á bámóton offraði hann ok bar upp iljmandi krydd.

D. Godologisk ok Tungumálvis Greining / 神學與語言學分析
Orðið **וַיֶּאֱהַב** (*way·ye·'ĕ·haḇ*), frá rótini **אהב** (*'āhaḇ*, "at elska"), stendur her í Qal vayyiqtol-formi (treðja persóna, eintal, karlkyn), ok sýner eina tíðarsøguliga framsøgu: "ok hann elskaði." Þetta er eitt mikilvikt godologiskt orð. Í Deuteronomiumi er elskhugr til Guðs (*'ahăḇaṯ YHWH*) hin hæsta boðorð (5. Mós. 6:5: וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ). Narratíven leggjer Salomón í rekkju með trúfastara manna sem elska Herran.

動詞 **וַיֶּאֱהַב**（*way·ye·'ĕ·haḇ*），源自詞根 **אהב**（*'āhaḇ*，「愛」），此處為 Qal 連續未完成式（第三人稱、單數、陽性），表示敘事性的連續過去動作：「他就愛了。」此乃重要的神學用詞。在申命記中，愛上帝（*'ahăḇaṯ YHWH*）乃最高誡命（申命記六章5節：וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ）。敘事將所羅門置於愛耶和華之忠信者的行列中。

Hitt gríska orðið **ἠγάπησε** (*ēgápēse*) er aorist aktív indikativ av **ἀγαπάω** (*agapáō*). LXX-umsetingin veljar **ἀγαπάω** framyfir **φιλέω** (*philéō*), ok þar með leggjer áherslu á einn djúpan, viljastyrkan elskhug — hin sama orðstofninn sem nýtist í Johannesevangeliinu um Guðs elskhug til veraldinar (Jóh. 3:16). Þetta val sýner at LXX-umsetjaranir skildu Salomóns elskhug sem eina skikkjulan, boðorðsbundna elskhug, eigi einasta tilfinningarlegan.

希臘文 **ἠγάπησε**（*ēgápēse*）為 **ἀγαπάω**（*agapáō*）的過去簡單式主動語態直述語氣。七十士譯本選用 **ἀγαπάω** 而非 **φιλέω**（*philéō*），強調一種深層、出於意志的愛——此詞根亦見於約翰福音描述上帝對世人之愛（約翰福音三章16節）。此選擇顯示七十士譯者理解所羅門之愛為律法性的、誡命性的愛，而非僅為情感之愛。

Targumið umsetjar á merkiligan hátt hebreska **וַיֶּאֱהַב שְׁלֹמֹה אֶת־יְהוָה** meðan hitt arameiska hever: **וּרְחֵים שְׁלֹמֹה יַת פּוּלְחָנָא דַיְיָ** — "ok Salomón elskaði *tilbeðingina* Herrans"

— heldur enn einfaldliga "elskaði Herran." Orðið **פּוּלְחָנָא** (*pulḥānā'*, "tilbeðing, tenesta") er innsett at mildna beinsøguliga orðalagið, í samræmi viðar tendárensi í Targumun at forðast anthromorfiska orðabrúk um Guð ok at leggja meiri áherslu á ritúalisk praxis. Þetta endurspeglar ein rabbínska godologiska forsiktigheit: maðurinn elskar eigi Guð sjálfan beint, heldur elskar hann Guðs tilbeðing ok tenest — eitt skipalag sem varðveitir guðdómliga transcendens.

他爾古姆以值得注意的方式翻譯希伯來文 **וַיֶּאֱהַב שְׁלֹמֹה אֶת־יְהוָה**，其亞蘭文為：**וּרְחִים שְׁלֹמֹה יַת פּוּלְחָנָא דַּיְיָ**——「所羅門愛耶和華的崇拜」——而非簡單地「愛耶和華」。**פּוּלְחָנָא**（*pulḥānā'*，「崇拜、侍奉」）的插入乃為緩和直接表述，符合他爾古姆避免擬人化描述上帝、並更強調禮儀實踐的傾向。此反映拉比神學之謹慎：人並非直接愛上帝本身，而是愛上帝的崇拜與侍奉——此一安排維護了上帝的超越性。

Meðan hebreska textið nøter formuleringina **לָלֶכֶת בְּחֻקּוֹת** (*lā·le·ḵeṯ bə·ḥuq·qō·wṯ*, "at gånga í skikkjungon"), nøter gríska textið **πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασι** (*poreúesthai en toîs prostágmasi*, "at ferðast í boðorðon"). Hitt hebreska orðið **חֻקּוֹת** (*ḥuqqōṯ*, "skikkjungar, lógar") merkjer fastsettar gudlógar, meðan hitt gríska **προστάγματα** (*prostágmata*, "boðorð, fyrirmæli") hever víðara merkingarvald ok hermer meir um konunglegar fyrirskipanir. Þessi munur sýner LXX-umsetjanans forsøk at sampassast grískt-rómverskt lagamál.

希伯來文使用 **לָלֶכֶת בְּחֻקּוֹת**（*lā·le·ḵeṯ bə·ḥuq·qō·wṯ*，「行在律例中」），希臘文使用 **πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασι**（*poreúesthai en toîs prostágmasi*，「行在誡命中」）。希伯來文 **חֻקּוֹת**（*ḥuqqōṯ*，「律例」）指固定的神聖律法，而希臘文 **προστάγματα**（*prostágmata*，「命令、諭旨」）語義範圍更廣，更暗示王室之命令。此差異顯示七十士譯者試圖配合希臘羅馬法律語境。

III. DRAUMVÍSANIN Í GIBEÓN — VERS 5–9 / 基遍之夢中異象——第5至9節

A. Vers 5: Guðs opinberan / 第五節：上帝的顯現
Hebreska / 希伯來文：

בְּגִבְעוֹן נִרְאָה יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׁאַל מָה אֶתֵּן־לָךְ

Transliterasjon / 轉寫**:** *bə·ḡiḇ·'ō·wn nir·'āh Yah·weh 'el-šə·lō·mōh ba·ḥă·lō·wm hal·lā·yə·lāh way·yō·mer 'ĕ·lō·hîm šə·'al māh 'et·ten-lāḵ.*

Umsetning / 翻譯**:**「在基遍，耶和華於夜間在夢中向所羅門顯現。上帝說：『你願我賜你什麼？你可以求。』」Í Gibeón opinberaðist Herren Salomóni í draumi um nóttina, ok Guð sagði: "Bið um hvat eg skuli geva þér."

Gríska (LXX) / 希臘文七十士譯本：

καὶ ὤφθη Κύριος τῷ Σαλωμὼν ἐν ὕπνῳ τὴν νύκτα, καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Σαλωμών· αἴτησαί τι αἴτημα σεαυτῷ.

Transliterasjon / 轉寫**:** *kaì ṓphthē Kýrios tôi Salōmṓn en hýpnōi tḕn nýkta, kaì eîpe Kýrios pròs Salōmṓn: aítēsaí ti aítēma seautôi.*

Umsetning / 翻譯**:**「主在夜間於睡夢中向所羅門顯現，主對所羅門說：『你可以為自己求一個請求。』」Ok Herren sýndist Salomóni í svefni um nóttina, ok Herren sagði til Salomóns: "Bið eitt bíðsla fyri sjálfon þér."

Targum Yonatan / 約拿單他爾古姆：

בְּגִבְעוֹן אִתְגְּלִי יְיָ לִשְׁלֹמֹה בְּחֶלְמָא דְּלֵילְיָא וְאָמַר לֵיהּ יְיָ שְׁאֵיל מָה אֶתֵּן לָךְ

Transliterasjon / 轉寫**:** *bə·giḇ'ôn 'iṯgəlê YY li·šlōmōh bə·ḥelmā' də·lêlyā' wə·'āmar lêh YY šə'îl māh 'ettên lāḵ.*

Umsetning / 翻譯**:**「在基遍，主向所羅門在夜間夢中顯露自己，主對他說：『你求吧，我要賜你什麼？』」Í Gibeón opinberaðist Herren Salomóni í draumi nóttarinnar, ok Herren sagði til hans: "Bið, hvat skuli eg geva þér?"

B. Godologisk Greining: Draumur sem Profetisk Miðill / 神學分析：夢作為先知性媒介

Orðið **בַּחֲלוֹם** (*ba·ḥălōm*, "í draumi") er tungumálvislega mikilvikt. Hin hebreska røtin **חלם** (*ḥlm*) vísar til eins opinberunarmiðils sem er lægri enn beinsøgulig profetía. Talmúðen staðfestir þetta í einum frægum texta:

חֲלוֹם (*ba·ḥălōm*,「在夢中」)此詞在語言學上極為重要。希伯來文詞根 **חלם**（*ḥlm*）指向一種低於直接先知預言的啟示媒介。塔木德在一段著名的經文中確認了這一點：

Talmúð Bavli, Berakhot 57b / 巴比倫塔木德·祝福篇 **57b**：

חֲלוֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים לַנְּבוּאָה

Transliterasjon / 轉寫**:** *ḥălōm 'eḥāḏ miššiššîm lan·nəḇū'āh.*

Umsetning / 翻譯**:**「夢乃先知預言的六十分之一。」Draumur er einn av sextíu hlutum profetíu.

Þessi frása staðsetjar draumen sem eitt raunligt, um enn minnkað, profetiskt miðil. Herren kommuniserar með Salomóni gegnum drauminn — eitt miðil sem krevjar undirgiving ok trúgáfu at vera mottakandi.

此語確立了夢作為一種真實的——儘管是縮減了的——先知性媒介的地位。耶和華通過夢與所羅門溝通——此一媒介要求順服與信仰方能接受。

Á sama blaðsíðu í Berakhot 57b finnst einnig:

在同一頁的祝福篇57b中亦見：

תָּנוּ רַבָּנַן, שְׁלֹשָׁה מְלָכִים הֵם: הָרוֹאֶה דָּוִד בַּחֲלוֹם — יְצַפֶּה לַחֲסִידוּת. שְׁלֹמֹה — יְצַפֶּה לְחָכְמָה.

Transliterasjon / 轉寫**:** *tānū rabbānan, šəlōšāh məlāḵîm hêm: hā·rō'eh Dāwîḏ ba·ḥălōm — yəṣappeh la·ḥăsîḏûṯ. Šəlōmōh — yəṣappeh lə·ḥāḵəmāh.*

Umsetning / 翻譯**:**「拉比們教導：有三位國王（在夢中的出現具有意義）：在夢中見到大衛者——應期待虔誠；（見到）所羅門——應期待智慧。」Rabbínarnir kenndu: Þrír konungar eru (þeirra sýning í draumi er merkingarbær): sá sem sér Davíð í draumi — megi vænta guðrækni. Salomón — megi vænta visdóm.

Þessi Talmúðtexti knýtir Salomón óumbreytanlega við visdómshugtakið. At sjá Salomón í draumi er profetískt um visdóm — ok þetta er einmitt hvat Salomón sjálfur biður um.

此塔木德經文將所羅門不可分割地與智慧概念相連。在夢中看見所羅門是關於智慧的先知性徵兆——而這正是所羅門自己所祈求的。

C. Vers 9: Bønin um Hjartans Visdóm / 第九節：祈求心之智慧
Hebreska / 希伯來文：

וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ לְהָבִין בֵּין־טוֹב לְרָע כִּי מִי יוּכַל לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ הַכָּבֵד הַזֶּה

Transliterasjon / 轉寫**:** *wə·nā·ṯat·tā lə·'aḇ·də·ḵā lêḇ šō·mê·a' liš·pōṭ 'eṯ-'am·mə·ḵā lə·hā·ḇîn bên-ṭō·wḇ lə·rā' kî mî yū·ḵal liš·pōṭ 'eṯ-'am·mə·ḵā hak·kā·ḇêḏ haz·zeh.*

Umsetning / 翻譯**:**「求你賜你僕人一顆能聽的心，可以判斷你的民，辨別善惡；因為誰能判斷你這眾多的民呢？」Gev þínum þjóni eitt hjartan sem heyrir, at døma fólk þitt, at skilja millum goitts ok ills; tí hvar kann døma þetta þunga fólk þitt?

Gríska (LXX) / 希臘文七十士譯本：

καὶ δώσεις τῷ δούλῳ σου καρδίαν ἀκούειν καὶ διακρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ καὶ τοῦ συνιεῖν ἀνὰ μέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ· ὅτι τίς δυνηθήσεται κρίνειν τὸν λαόν σου τὸν βαρὺν τοῦτον;

Transliterasjon / 轉寫**:** *kaì dṓseis tôi doúlōi sou kardían akoúein kaì diakrínein tòn laón sou en dikaiosýnēi kaì toû synieîn anà méson agathoû kaì kakoû; hóti tís dynēthḗsetai krínein tòn laón sou tòn barỳn toûton?*

Umsetning / 翻譯**:**「求你賜你僕人一顆能聽的心，好在公義中審判你的民，並能分辨善與惡；因為誰能審判你這沉重的民呢？」Ok gev þjóninum þínum hjarta at heyra ok at døma fólk þitt með réttvísi, ok at skilja millum goitts ok ills; tí hvar mun mega døma þetta þunga fólk þitt?

Targum Yonatan / 約拿單他爾古姆：

וְתִתֵּן לְעַבְדָךְ לֵב סַבַּר לְמֵידַן יַת עַמָךְ לְמִסְבַּר בֵּין טַב לְבִישׁ אֲרֵי מַן יִכּוֹל לְמֵידָן יַת עַמָךְ סַגִיאָה הָדֵין

Transliterasjon / 轉寫**:** *wə·tittên lə·'aḇdāḵ lêḇ sabbar ləmêḏan yaṯ 'ammāḵ ləmisbar bên ṭaḇ ləḇîš 'ărê man yikkôl ləmêḏān yaṯ 'ammāḵ saggî'āh hāḏên.*

Umsetning / 翻譯**:**「求你賜你僕人一顆有理解力的心，好審判你的民，辨別善與惡；因為誰能審判你這眾多的民呢？」Ok gev þjóninum þínum eitt hjarta at skilja, at døma fólk þitt, at greina millum goitts ok ills; tí hvar kann døma þetta stora fólk þitt?

D. Tungumålvis Greining av "Lev Shomea" /「聽的心」之語言學分析
Hitt lykilorð í v. 9 er **לֵב שֹׁמֵעַ** (*lêḇ šōmêa'*, "eitt hjartan sem heyrir"). Þetta er eitt samansetningarorð av tveimur djúpum hugtøkum:

第九節的關鍵詞是 **לֵב שֹׁמֵעַ**（*lêḇ šōmêa'*，「能聽的心」）。此為兩個深層概念的組合：

לֵב (*lêḇ*, "hjarta") — í biblískan hebreska er hjartað eigi einasta sæti tilfinninganna, heldur hin heilagi miðstøð vitsins, viljans ok viðurkenningarinnar. Þetta er allt annað enn hin vestrlendska deilding millum hjarta ok huga; hebreska *lêḇ* er einblíkhuga allsherjar. Gríska textið umsetjar með **καρδία** (*kardía*), sem í helleniskum siðvenjum var einnig sæti skynsemi.

לֵב（*lêḇ*，「心」）——在聖經希伯來文中，心並非僅是情感的所在，而是智性、意志與認知的神聖中心。這與西方將心與腦分開的概念全然不同；希伯來文的 *lêḇ* 是統一的整全概念。希臘文以 **καρδία**（*kardía*）翻譯，在希臘哲學傳統中亦為理性的所在。

שֹׁמֵעַ (*šōmêa′*, "heyrandi") — Qal aktív lútandi (participle) av **שמע** (*šm′*, "at heyra"). Þetta orð merkjer meir enn passívan heyranda; **שמע** inniheldur at heyra ok at lýða, at heyra ok at vinna eftir. Hitt frægasta nýtingarstig þessa orðs er í **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל** (*Šəma′ Yiśrā′êl*, "Heyr, Ísrael!", 5. Mós. 6:4). Salomón biður um hjarta sem bæði heyrir guðdomlig boð ok gerir eftir þeim — eitt hjarta sem er stilt á guðdómlegt lúðr.

שֹׁמֵעַ（*šōmêa′*，「聽」）——**שמע**（*šm′*，「聽」）的 Qal 主動分詞。此詞的含義遠超被動的聽見；**שמע** 包含聽見並順從、聽見並遵行。此詞最著名的用法在 **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל**（*Šəma′ Yiśrā′êl*，「以色列啊，你要聽！」，申命記六章4節）。所羅門祈求的是一顆既聽見神聖命令又遵行的心——一顆調頻於神聖頻道上的心。

Targumið umsetjar **לֵב שֹׁמֵעַ** með **לֵב סַבַּר** (*lêḇ sabbar*), þar sem **סַבַּר** (*sabbar*) merkjer "at skilja, at athuga, at grunda" — einn meira kognítivan þýðingarval enn hebreska "at heyra." Þetta sýner at Targumið leggur áherslu á rationaliserandi skynsemi í stað profetísks mottaks — eina greinilega tendáns í arameiskum rabbíniskum tradítsjónum.

他爾古姆將 **לֵב שֹׁמֵעַ** 翻譯為 **לֵב סַבַּר**（*lêḇ sabbar*），其中 **סַבַּר**（*sabbar*）意為「理解、審視、思考」——比希伯來文「聽」更偏向認知的翻譯選擇。這顯示他爾古姆強調理性化的理解，而非先知性的接受——亞蘭文拉比傳統中的一個明顯傾向。

IV. GUÐS SVAR OK GÁVAN AV VISDÓMI — VERS 12 / 上帝的回應與智慧之賜予**——**第十二節

Hebreska / 希伯來文：

הִנֵּה עָשִׂיתִי כִּדְבָרֶיךָ הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ לֵב חָכָם וְנָבוֹן אֲשֶׁר כָּמוֹךָ לֹא־הָיָה לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא־יָקוּם כָּמוֹךָ

Transliterasjon / 轉寫**:** *hin·nêh 'ā·śî·ṯî kiḏ·ḇā·re·ḵā hin·nêh nā·ṯat·tî lə·ḵā lêḇ ḥā·ḵām wə·nā·ḇō·wn 'ă·šer kā·mō·ḵā lō-hā·yāh lə·pā·ne·ḵā wə·'a·ḥă·re·ḵā lō-yā·qūm kā·mō·ḵā.*

Umsetning / 翻譯**:**「我已照你的話行了。看哪，我賜你一顆智慧且聰明的心，在你以前沒有像你的人，在你以後也不會興起像你的人。」Sjá, eg hevi gert eftir orðum þínum. Sjá, eg hevi gevið þér eitt víst ok skiljandi hjarta, so at eingin hever verið líkr þér áðan, ok eftir þér mun eingin rísa upp líkr þér.

Gríska (LXX) / 希臘文七十士譯本：

ἰδοὺ πεποίηκα κατὰ τὸ ρῆμά σου· ἰδοὺ δέδωκά σοι καρδίαν φρονίμην καὶ σοφήν, ὡς σὺ οὐ γέγονεν ἔμπροσθέν σου καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται ὅμοιός σοι.

Transliterasjon / 轉寫**:** *idoù pepoíēka katà tò rhêmá sou; idoù dédōká soi kardían phronímēn kaì sophén, hōs sỳ ou gégonen émprosthén sou kaì metà sè ouk anastḗsetai hómoiós soi.*

Umsetning / 翻譯**:**「看哪，我已照你的話行了；看哪，我賜你一顆明智而有智慧的心，像你這樣的人在你以前未曾有過，在你以後也不會興起像你的人。」Sjá, eg hevi gert eftir orðum þínum; sjá, eg hevi gevið þér eitt klokt ok víst hjarta, so at líkr þér hever eigi verið áðan, ok eftir þér mun eingin rísa upp líkr þér.

Targum Yonatan / 約拿單他爾古姆：

הָא עֲבָדִית כְּפִתְגָמָךְ הָא יְהָבִית לָךְ לֵב חַכִּים וְסוּכְלָתָן דְּכְוָתָךְ לָא הֲוָה קֳדָמָךְ וּבַתְרָךְ לָא יְקוּם כְּוָתָךְ

Transliterasjon / 轉寫**:** *hā' 'ăḇāḏîṯ kə·pîṯgāmāḵ hā' yəhāḇîṯ lāḵ lêḇ ḥakkîm wə·sūḵləṯān diḵwāṯāḵ lā' hăwāh qoḏāmāḵ ū·ḇaṯrāḵ lā' yəqūm kəwāṯāḵ.*

Umsetning / 翻譯**:**「看哪，我已照你的話行了。看哪，我賜你一顆有智慧且有理解力的心，像你這樣的在你以前未曾有過，在你以後也不會興起像你的。」Sjá, eg hevi gert eftir orðum þínum. Sjá, eg hevi gevið þér eitt víst ok skiljandi hjarta, líkr þér hever eigi verið fyre þér, ok eftir þér mun eingin rísa upp líkr þér.

Greining / 分析

Einn lykilmunur millum hebreska ok gríska tekstin er val adjektíva. Hebreska textið nøter **חָכָם וְנָבוֹן** (*ḥāḵām wə·nāḇōn*, "vís ok skiljandi"). Gríska textið hever **φρονίμην καὶ σοφήν** (*phronímēn kaì sophḗn*). Orðið **φρόνιμος** (*phrónimos*) vísar til praktískar skynsemi — hin skynsemin sem kann nøtast í dagligum dómun — meðan **σοφός** (*sophós*) vísar til einar dýpri, meir abstrakt visdóm. Þetta orðapar endurspeglar hina grísku filosofísku greiningu millum *phrónēsis* (praktískt vit) ok *sophía* (guðdomlig visdóm), sem Aristóteles greinir í Nikomakísku Siðfræðini. LXX-umsetjaranir setja *phrónimos* fyrst, sum leggur áherslu á praktískan dóm — meir samhæft politískum behóvum Salomóns sem konungs.

希伯來文與希臘文經文之間的一個關鍵差異在於形容詞的選擇。希伯來文使用 **חָכָם וְנָבוֹן**（*ḥāḵām wə·nāḇōn*，「智慧且聰明」）。希臘文則為 **φρονίμην καὶ σοφήν**（*phronímēn kaì sophḗn*）。**φρόνιμος**（*phrónimos*）指實踐智慧——能應用於日常判斷的智慧——而 **σοφός**（*sophós*）指更深層、更抽象的智慧。此詞對反映了希臘哲學對 *phrónēsis*（實踐智慧）與 *sophía*（神聖智慧）的區分，如亞里斯多德在《尼各馬科倫理學》中所區分的。七十士譯者將 *phrónimos* 置於前，強調實踐判斷——更符合所羅門作為君王的政治需要。

Targumið nøter **חַכִּים וְסוּכְלָתָן** (*ḥakkîm wə·sūḵləṯān*). Orðið **סוּכְלָתָן** (*sūḵləṯān*) er eitt arameiskt adjektív sem merkjer "vera av djúpum skilningi, skarpsýnn" ok er byggt á rótini **סכל** (*skl*, "at skilja"). Þetta orð kjem einnig fyrir í Daníels bók á arameiska, ok vísar til einar greiningar sem gengur djúpara enn yfirbragðsskynjun.

他爾古姆使用 **חַכִּים וְסוּכְלָתָן**（*ḥakkîm wə·sūḵləṯān*）。**סוּכְלָתָן**（*sūḵləṯān*）是一個亞蘭文形容詞，意為「具有深層理解力的、明察的」，建構於詞根 **סכל**（*skl*，「理解」）。此詞亦見於但以理書的亞蘭文部分，指超越表面感知的深層辨識。

V. DÓMUREN UM TVEGGJA KVENNA — VERS 16–28 / 二婦人之審判——第16至28節

A. Vers 25–27: Visdóm í Verki / 第**25**至**27**節：智慧的實踐
Hebreska (v. 25) / 希伯來文（第**25**節）：

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גִּזְרוּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחַי לִשְׁנָיִם וּתְנוּ אֶת־הַחֲצִי לְאַחַת וְאֶת־הַחֲצִי לְאֶחָת

Transliterasjon / 轉寫**:** *way·yō·mer ham·me·leḵ giz·rū 'eṯ-hay·ye·leḏ ha·ḥay liš·nā·yim ū·ṯə·nū 'eṯ-ha·ḥă·ṣî lə·'a·ḥaṯ wə·'eṯ-ha·ḥă·ṣî lə·'e·ḥāṯ.*

Umsetning / 翻譯**:**「王說：『把那活孩子切成兩半，把一半給這婦人，一半給那婦人。』」Ok kongurin sagði: "Klyvið hin livandi barnið í tvau, ok gevið hálvuna einari ok hálvuna hinari."

Gríska (LXX, v. 25) / 希臘文七十士譯本（第**25**節）：

καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· διέλετε τὸ παιδίον τὸ ζῶν τὸ θηλάζον εἰς δύο καὶ δότε τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ταύτῃ καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ταύτῃ.

Transliterasjon / 轉寫**:** *kaì eîpen ho basileús: diélete tò paidíon tò zôn tò thēlázon eis dýo kaì dóte tò hḗmisy autoû taútēi kaì tò hḗmisy autoû taútēi.*

Umsetning / 翻譯**:**「王說：『把那活著吃奶的孩子分成兩半，把一半給這個，一半給那個。』」Ok kongurin sagði: "Klyvið hin livandi spæð-barnið í tvau, ok gevið hálvuna henni ok hálvuna henni."

Hebreska (v. 28) / 希伯來文（第**28**節）：

וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שָׁפַט הַמֶּלֶךְ וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט

Transliterasjon / 轉寫**:** *way·yiš·mə·'ū ḵāl-yiś·rā·'êl 'eṯ-ham·miš·pāṭ 'ă·šer šā·paṭ ham·me·leḵ way·yî·rə·'ū mip·pə·nê ham·me·leḵ kî rā·'ū kî-ḥāḵ·maṯ 'ĕ·lō·hîm bə·qir·bō la·'ă·śō·wṯ miš·pāṭ.*

Umsetning / 翻譯**:**「以色列眾人聽見王的判決，就都敬畏王，因為他們看見上帝的智慧在他裡面，使他能斷案。」Ok alt Ísrael heyruðu dómen sem kongurin dømdi, ok uggðu fyri konguninum, tí de sógu at Guðs visdómur var innani honon, at gera réttgan dóm.

Gríska (LXX, v. 28) / 希臘文七十士譯本（第**28**節）：

καὶ ἤκουσαν πᾶς Ἰσραὴλ τὸ κρίμα τοῦτο, ὃ ἔκρινεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως, ὅτι εἶδον ὅτι φρόνησις Θεοῦ ἐν αὐτῷ τοῦ ποιεῖν δικαίωμα.

Transliterasjon / 轉寫**:** *kaì ékousan pâs Israèl tò kríma toûto, hò ékrinen ho basileús, kaì ephobéthēsan apò prosópou toû basiléōs, hóti eîdon hóti phrónēsis Theoû en autôi toû poieîn dikaíōma.*

Umsetning / 翻譯**:**「以色列眾人聽見此判決，就敬畏王的面，因為他們看見上帝的明智在他裡面，使他能行公義。」Ok alt Ísrael heyruðu þenna dóm, ok uggðu fyri andliti kongunsins, tí de sógu at Guðs phrónesis var í honon, at gera réttvísi.

Targum Yonatan (v. 28) / 約拿單他爾古姆（第**28**節）：

וּשְׁמָעוּ כָל יִשְׂרָאֵל יַת דִינָא דְדָן מַלְכָּא וּדְחִילוּ מִן קֳדָם מַלְכָּא אֲרֵי חֻזוֹ אֲרֵי חוּכְמְתָא מִן קֳדָם יְיָ בְּמֵעֲוֹהִי לְמֶעְבַּד דִינָא

Transliterasjon / 轉寫**:** *ū·šəmā'ū kāl Yiśrā'êl yaṯ dînā' dəḏān malkā' ū·ḏəḥîlū min qoḏām malkā' 'ărê ḥăzô 'ărê ḥūḵməṯā' min qoḏām YY bim'ôhî ləme'baḏ dînā'.*

Umsetning / 翻譯**:**「以色列眾人聽見王所判的案，就敬畏王，因為他們看見從耶和華面前來的智慧在他裡面，使他能執行審判。」Ok alt Ísrael heyruðu dómen sem kongurin dømdi, ok uggðu fyri konguninum, tí de sógu at visdómur frá Herrans andliti var í innvølun hans, at gera dóm.

B. Greining: Godologiskt Mikilvægi Dómsins / 分析：審判的神學意義

Orðið **חָכְמַת אֱלֹהִים** (*ḥāḵmaṯ 'ĕlōhîm*, "Guðs visdómur") í v. 28 er hinn endaligu matseðill dómsins. Hitt er eigi Salomóns eigin kvikleiki — heldur guðdomligt gefit vit sem verkar gegnum konungin. Gríska textið nøter **φρόνησις Θεοῦ** (*phrónēsis Theoû*, "Guðs praktíska visdómur"), með hinum sama áherslum á raunligt aðgerðardóm.

第28節中的 **חָכְמַת אֱלֹהִים**（*ḥāḵmaṯ 'ĕlōhîm*，「上帝的智慧」）是審判的最終評價標準。這並非所羅門自己的機智——而是通過君王運作的神聖賜予之智。希臘文使用 **φρόνησις Θεοῦ**（*phrónēsis Theoû*，「上帝的實踐智慧」），同樣強調實際的行動判斷。

Targumið innsetur áhugaverðar viðbøtur: **חוּכְמְתָא מִן קֳדָם יְיָ** (*ḥūḵməṯā' min qoḏām YY*, "visdómur frá Herrans andliti"). Áherslan á **מִן קֳדָם** (*min qoḏām*, "frá andlitinu") er einkennandi fyri Targumið ok þjónar sem *memra*-miðill — visdómurinn kemur eigi beint frá Guði, heldur "frá andlitinum" — einn arameiskur rabbínskur venja at staðsetja guðdómligan þátt gegnum millilið ing.

他爾古姆加入了值得注意的補充：**חוּכְמְתָא מִן קֳדָם יְיָ**（*ḥūḵməṯā' min qoḏām YY*，「從耶和華面前來的智慧」）。對 **מִן קֳדָם**（*min qoḏām*，「從面前」）的強調是他爾古姆的特色，作為 *memra*（聖言）的中介——智慧並非直接來自上帝，而是「從面前」——一種亞蘭文拉比的慣例，通過中介安置神聖行動。

VI. RABBÍNSK KELDUR: TALMÚÐ OK MISJNA / 拉比文獻來源：塔木德與米示拿

A. Talmúð Bavli, Berakhot 57b — Draumur ok Visdómur / 巴比倫塔木德·祝福篇 **57b——夢與智慧**

Sum áðr var nefnt, Berakhot 57b sýner eina tripla listu konunga, profeta, ok skrivengar sem hava draumsmerking. Fyri Salomón:

如前所述，祝福篇57b展示了一個關於國王、先知和經卷之夢境意義的三重列表。關於所羅門：

שְׁלֹמֹה — יְצַפֶּה לְחָכְמָה *Šəlōmōh — yəṣappeh ləḥāḵəmāh.*「(見到)所羅門——應期待智慧。」Salomón — megi vænta visdóm.

Ok framhaldandi: 並且接下來:

חֲלוֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים לַנְּבוּאָה *ḥălōm 'eḥāḏ miššiššîm lan·nəḇū'āh.*「夢乃先知預言的六十分之一。」Draumur er einn av sextíu hlutum profetíu.

Þessi formúla er godologiskt merkingarbær: draumur er eigi fullur profetía, en hann er heldur eigi tómur. Hann er eitt lítið glas sem Guð gefur mortal mannum at sjá gegnum, dimbliga, inn í guðdómligan vilja. Salomóns draumur í Gibeón er hæðasta opinberan þessa: hann er meir enn einvert annað draumsýni í hebresku biblíunni, tí í honon svarar Guð tafarlaust ok fullfyllir bønina.

此公式具有神學意義:夢並非完全的先知預言,但也不是空無的。它是上帝賜予凡人的一面小鏡子,讓人朦朧地看見神聖旨意。所羅門在基遍的夢是此概念的最高啟示:它超越了希伯來聖經中任何其他夢境異象,因為在其中上帝即刻回應並實現了祈求。

B. Talmúð Bavli, Sanhedrín 20a — Konungsvald / 巴比倫塔木德·公會篇 **20a——**王權
Í Sanhedrín verður konunglegur dómur útskýrdur í tengslum við konungslegan rétt. Salomóns dómur um tveggja kvennanna er klassískt dæmi um konungligt prerogatív at gera dóm án formlegs vitnaprofs:

在公會篇中,王室審判權在王權的脈絡下被解釋。所羅門對二婦人的審判是王室特權——在沒有正式證人證詞的情況下進行審判——的經典範例:

מֶלֶךְ דָּן וְדָנִין אוֹתוֹ *meleḵ dān wə·ḏānîn 'ōṯō.*「王可以審判人,人也可以審判王。」Kongurin dømer ok vert dømdur.

Þetta er mikilvikt tí Salomóns dómur var án þeirra formlegum reglan sem Misjna krevjar í borgarlegum dómum (tveir vitni, o.s.frv.). Hann nøtti guðdómlega innsæing til at opinbera sannleikann — eitt prerogatív sem einasta kongungi var veitt.

這很重要，因為所羅門的審判缺乏米示拿在民事案件中所要求的正式規則（兩個證人等）。他運用神聖的洞察力來揭示真相——這是僅賜予君王的特權。

C. Misjna Avot 4:1 — Visdóms Skilgreining / 米示拿·先賢篇 4:1——智慧的定義
Misjna Avot 4:1 gefur eina frægari skilgreiningu á visdómi sem endurspeglar Salomóns val:

米示拿先賢篇4:1給出了一個著名的智慧定義，反映了所羅門的選擇：

אֵיזֶהוּ חָכָם? הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם *'êzehū ḥāḵām? hal·lōmêḏ mik·kāl 'āḏām.*「誰是智者？向所有人學習的人。」Hvar er vís? Sá sem lærast av øllun mønnum.

Salomóns bøn um **לֵב שֹׁמֵעַ** endurspeglar einmitt þessa hugsun: hann biður eigi um vitsmunalegan yfirlæga, heldur um eitt opið hjarta at heyra — bæði Guð ok mannfólk. Hin visi maðurinn, í tradítsjón Salomóns, er sá sem heyrir, eigi sá sem talar.

所羅門對 **לֵב שֹׁמֵעַ** 的祈求恰恰反映了這一思想：他所求的不是智識上的優越，而是一顆開放的心去聆聽——既聽上帝也聽人。在所羅門的傳統中，智者是聆聽者，而非言說者。

VII. SAMNLAGING OK AFLOKING / 總結與結論
Fyrstu Konungabók, þriðji kapituli er einn av hinum djúpastum textum í hebresku biblíunni um samanband millum guðdómligs vals, mannlegrar auðmýktar ok visdóms sem gávu. Í tungumálvisan greining sést at hebreska textið, LXX ok Targumið leggja fram þrjár ólíkar en samvirkar hermingar um visdóm: hebreska nøter *lêḇ šōmêa'* (hjartan sem heyrir — profetískt mottaksstyrkjandi), gríska nøter *kardían phronímēn kaì sophḗn* (praktískt ok djúpt víst hjarta — heimspekilegt), ok arameiska nøter *lêḇ sabbar* (hjartan sem skiljar — rabbíniskt rationaliserandi).

列王紀上第三章是希伯來聖經中關於神聖揀選、人之謙卑與智慧作為恩賜之間關係最深刻的經文之一。在語言學分析中可見，希伯來文原典、七十士譯本與他爾古姆提出了三種不同

但互補的智慧詮釋：希伯來文使用 *lêḇ šōmêa'*（聽的心——先知性的接受），希臘文使用 *kardían phronímēn kaì sophḗn*（明智且智慧的心——哲學性的），而亞蘭文使用 *lêḇ sabbar*（理解的心——拉比的理性化）。

Talmúð ok Misjna veita þessum texta eina ríkari rabbínska grein: draumur sem minni profetía (Berakhot 57b), Salomón sem inkarnasjon visdóms, ok hin visi maðurinn sum sá sem lærast av øllun (Avot 4:1). Targum Yonatan sýner einn sérstakan arameiskan godologískan áherslu: at varðveita guðdómligan transcendens gegnum milliliðanir sem **מִן קֳדָם** ("frá andlitinu") ok **פּוּלְחָנָא** ("tilbeðing").

塔木德與米示拿為此經文提供了更豐富的拉比層面：夢作為微小的先知預言（祝福篇57b），所羅門作為智慧的化身，以及智者為向所有人學習者（先賢篇4:1）。約拿單他爾古姆展示了一種獨特的亞蘭文神學重點：通過 **מִן קֳדָם**（「從面前」）和 **פּוּלְחָנָא**（「崇拜」）等中介手段維護神聖超越性。

Á endanum lærer oss þessi teksti at visdómur er eigi einasta hugtakslegt, heldur er hann raunrekinn — hann opinberast í dómum, í styrk at skilja millum goitts ok ills, ok í auðmýkt at viðurkenna at slíkr dómur er burtyfir mannleg efni. Salomón biður eigi um visdóm sem prýði, heldur sem tól at þjóna. Þetta er hin godologiska kjarni þessa undrasamliga kapitula.

歸根結底，此經文教導我們：智慧並非僅是概念性的，而是實踐性的——它顯明於審判之中，在辨別善惡的能力中，以及在承認此等審判超越人力範圍的謙卑中。所羅門所求的智慧並非裝飾，而是事奉的工具。此乃這奇妙篇章的神學核心。

Heimildaskrå / 參考書目

Hebreska textið: Biblia Hebraica Stuttgartensia (BHS), 5. útg. 希伯來文經文：斯圖加特希伯來聖經（BHS），第五版。

Gríska textið: Alfred Rahlfs, *Septuaginta*, 2. útg. (Stuttgart, 2006). 希臘文經文：Alfred Rahlfs，《七十士譯本》，第二版（斯圖加特，2006年）。

Targum Yonatan: Alexander Sperber, útg., *The Bible in Aramaic*, bd. II: The Former Prophets According to Targum Jonathan (Leiden: Brill, 1959). 約拿單他爾古姆：Alexander Sperber 編，《亞蘭文聖經》第二卷：按約拿單他爾古姆之前先知書（萊頓：Brill，1959年）。

Talmúð Bavli, Berakhot 57b — Vilna útg.; Steinsaltz-útg. 巴比倫塔木德·祝福篇57b——維爾納版；施坦薩茨版。

Misjna Avot 4:1 — Standardútg. með Bartenura-kommentari. 米示拿先賢篇4:1——標準版附巴特努拉注釋。

Jakobsen, Jakob, *An Etymological Dictionary of the Norn Language in Shetland*, 2 bdk. (London, 1928–32). Jakobsen, Jakob，《設得蘭諾恩語詞源詞典》，兩卷本（倫敦，1928–32年）。

Nynorn Project, *Grammar of Nynorn* ok *Dictionary of Nynorn* (nornlanguage.x10.mx). 新諾恩語計畫，《新諾恩語語法》及《新諾恩語詞典》（nornlanguage.x10.mx）。

Þessi skriving var samansett á Norn (Nynorn-uppbyggingu) ok Kínversku. Norn-framsøgan nøter uppbyggdu orð ok boðskapur frá Nynorn-verkefninu, Jakobsens orðabók, ok Gamalnorrønar keldur, veð tungumåligt nýsløkkjingum þar sem nauðsynligt er.

本文以諾恩語（新諾恩語重建）及中文撰寫。諾恩語表述使用新諾恩語計畫的重建詞彙與形態、*Jakobsen*詞典及古諾爾斯語來源，在必要時使用語言學新造詞。